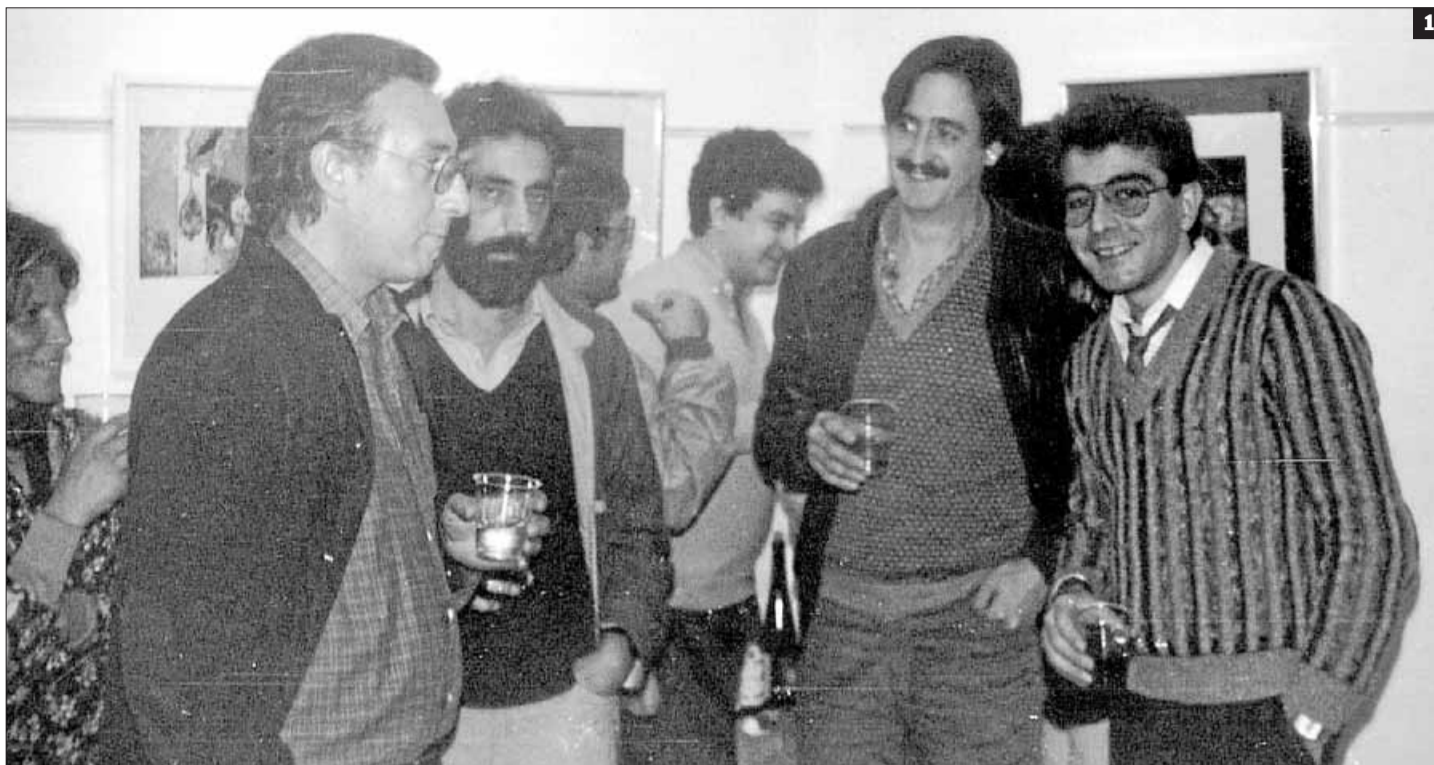

La Safor

HISTÒRIES DE LA SAFOR ► UN SÍMBOL DE LA TRANSICIÓ I DE LA DIFUSIÓ CULTURAL A OLIVA

Cultura. No s'entendria la «progressia» d'Oliva sense La Fona, aquella llibreria oberta per Vicent Mestre i el seu soci, Paco Llopis, que va marcar una fita cultural, i també política, en la ciutat. D'aquell esdeveniment s'han acomplert 40 anys, un període marcat per la difusió del pensament, el diàleg, el valencianisme i la democràcia, com també van fer la seua homònima Concret de Gandia, La Costera de Xàtiva o la Set i Mig a la ciutat d'Alacant.

La Fona, 40 anys de llibreria a Oliva

► Vicent Mestre, «Vejambre», activista cultural i polític, va obrir un establiment que no només contribuï a la difusió cultural, sinó que va marcar una fita històrica en la ciutat ► Artistes i escriptors de tot el país van passar pels actes que convocava

Francesc Devesa i Jordà

FOTOGRAFIES:
ARXIU DIGITAL DE LA FONA

■ El 20 de novembre de 1977, segon aniversari de la mort de **Franco**, Oliva celebrava el naixement d'una llibreria. La Fona era el nom combatiu de l'establiment. L'arma rudimentària lluïa pintada a la façana, empunyada per un David modern. No sé si **Vicent Mestre** i **Paco Llopis**, els llibreters fundadors, pretenien tombar el gegant de la incultura i la intolerància, però és evident que van fer molts esforços per aconseguir-ho.

La Fona seguia l'estel de Concret, amb locals a València i Gandia, que havia marcat una línia de defensa de les llibertats i del valencianisme. Durant la dècada anterior, l'antifranquisme paradigmàtic de la llibreria Dávila de València, lloc de tertúlies clandestines i tràfic de llibres censurats, havia fructificat en una sèrie de locals amb el valor afegit de la defensa de la llengua i les idees fusterianes.

Al cap i casal obrien Ca'n Boils, Tres i Quatre, Dau al Set i Concret, sumant-se altres al llarg del País com La Moixeranga a Paiporta, Xúquer a Alzira, 9 d'Octubre a Ta-

► **IMATGES DE LA FONA, DELS SEUS PROTAGONISTES I DE LA SEUA ACTIVITAT CULTURAL** **1** Inauguració d'una exposició de Just Cuadrado. L'autor, a l'esquerra, i Vicent Mestre, a la dreta, conversant amb els visitants. **2** Inauguració de la I Fira del Llibre a La Safor. Antiga estació d'Oliva, juny de 1982. De dreta a esquerra, Vicent Llòpis, primer alcalde de l'etapa democràtica, Ciprià Ciscar, conseller de cultura, Paco Llòpis, públic i reines de les festes. **3** Les dones van jugar un paper clau en el valencianisme d'Oliva. Pepa Chesa i altres xiques conversant amb Paco Llopis. **4** Vicent Mestre, «Vejambre», ideòleg i activista que va proposar la creació de La Fona. **5** Pintades feixistes a la façana de la llibreria. **6** Cartell anunciador de la presència de Vicent Andrés i Estellés i d'una exposició d'Artur Heras.

vernes Blanques, La Costera a Xàtiva o Set i Mig a Alacant.

La Fona, galeria d'art

La Fona formava part d'una segona onada que va emergir en plena

transició. No cap dubte que l'ideòleg d'aquella aventura del 1977 fou Vicent Mestre, com reconeix el seu soci Paco Llopis que es va sumar al projecte. Vicent Mestre o «Vejambre», com era conegut i

signava els seus articles periodístics, era un activista cultural i polític. La seua participació en el Grup de Cultura Valenciana, revista *Intent*, cineclub *Diàleg* i Associació Cultural d'Oliva, així com

la militància en successives organitzacions polítiques (PSAN, BEAN, UPV, BNV) van ser tractades per **Josep Sendra** (*Levante-EMV*, 18-08-2006), dies després de la seua prematura mort.

Vicent i Paco van convertir La Fona en un nou focus d'irradiació sociocultural que continuarà la tasca d'àmbits anteriors. El local es va inaugurar amb un format de galeria d'art-llibreria, semblant a allò que va ser Ca'n Boils a València. La llibreria ocupava la primera navada de la casa del carrer de la Puríssima, mentre que la segona era el lloc destinat a exposicions. Obria amb una mostra d'**Antoni Miró**. Després hi van desfilar noms com **Albert Agulló**, **Joan Castejón**, **Paco Alberola**, **Artur Heras**, **Toni Durà**, **Manuel Boix** o **Vicens**, en exposicions individuals o col·lectives. La durada de la galeria fou curta però intensa. Tant que **Alfons Roig** exclamava des de l'ermita de Lutxent: «A eixos xicots de La Fona els havien de fer un monument».

Molt més que llibres

Als tres anys, però, la llibreria deixava l'art i es centrava en la literatura, activitat que des del primer moment havia estat també prioritària. Així, poc després de la inauguració, **Josep Piera**, jove escriptor saforenc, havia presentat *Rondalla del Retorn*, la seua pri-